

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.034.06.2020

Piotr Herczek
Prezes Zarządu
Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o.
w Czechowicach-Dziedzicach
ul. Szarych Szeregów 2
43-502 Czechowice-Dziedzice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046 - Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach ¹ , ul Szarych Szeregów 2, 43-502 Czechowice-Dziedzice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Herczek, Prezes Zarządu, od 16 sierpnia 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. Zbieranie ścieków komunalnych. Oczyszczanie ścieków komunalnych i zagospodarowanie osadów ściekowych. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Artur Stekla, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/333/2020 z 4 grudnia 2020 r. Anna Hulboj, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/367/2020 z 22 grudnia 2020 r. Lucyna Mol, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/8/2021 z 12 stycznia 2021 r.

(akta kontroli str. 1 – 6)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Spółka prawidłowo planowała, monitorowała i realizowała zadania w zakresie gospodarki ściekowej. Uzyskała w tym celu wymagane zezwolenia na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków oraz opracowała i przedłożyła Burmistrzowi Miasta Czechowice-Dziedzice⁴ wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych. W planie tym uwzględniono przedsięwzięcia obejmujące budowę i modernizację urządzeń kanalizacyjnych wymienionych w AKPOŚK 2017.

Na realizację tych zadań Spółka pozyskała środki finansowe pochodzące ze źródeł zewnętrznych. Zadania wynikające z AKPOŚK 2017 były w trakcie realizacji, jednakże ze względu na opóźnienia w procesie odbioru nowo wybudowanych odcinków kanalizacji, nie ma możliwości weryfikacji stanu zaawansowania robót.

¹ Dalej: „PIM” lub „Spółka”.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: „ustawa o NIK”.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Zwany dalej „Burmistrzem”.

Spółka zapewniła właściwy stan techniczny posiadanych urządzeń oraz dokonywała obowiązkowych przeglądów ich stanu w przewidzianych prawem okresach. Występujące awarie nie skutkowały wyłączeniem fragmentu sieci kanalizacyjnej. Spółka odprowadzała oczyszczone ścieki do wód zgodnie z posiadanym pozwoleniem wodnoprawnym, a komunalne osady ściekowe przekazywała do odzysku podmiotom prowadzącym działalność rolniczą.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na przekazywaniu Burmistrzowi niezgodnych ze stanem faktycznym danych do sprawozdań KPOŚP o ilości ścieków dostarczonych do oczyszczalni ścieków taborem asenizacyjnym z terenu aglomeracji Czechowice–Dziedzice⁵, o masie wytworzonych osadów, a także długości sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu faktycznego

1.1. Planowanie gospodarki ściekowej

PIM prowadziło działalność w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością⁷. Większościowy pakiet udziałów posiadała gmina Czechowice-Dziedzice - 95,78% kapitału spółki, mniejszościowy pakiet - 4,22 % posiadała gmina Goczalkowice-Zdrój. Większościowy wspólnik Spółki był gminą wiodącą w aglomeracji w rozumieniu art. 86 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁸.

(akta kontroli str. 7)

W latach objętych kontrolą w posiadaniu Spółki była sieć kanalizacyjna o długości 210,8 km, z czego 5,3 km stanowiła sieć ogólnospławna. Sieć ta znajdowała się na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, sieć poza gminą Czechowice-Dziedzice nie była w posiadaniu Spółki. Spółka nie posiadała danych dotyczących długości sieci kanalizacyjnej znajdującej się w granicach aglomeracji. Z ogółu 210,8 km, 69,9 km sieci było przez Spółkę dzierżawione od gminy Czechowice-Dziedzice (62,6 km) i od Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Czechowicach-Dziedzicach (4,3 km). Pozostała część sieci była własnością Spółki (143,9 km).

(akta kontroli str. 19 – 21)

W okresie 2018 – 2020 Spółka eksploatowała, poza ww. siecią kanalizacyjną:

- jedną oczyszczalnię ścieków (własność Spółki),
- 37 przepompowni ścieków, w tym 32 stanowiące własność Spółki, pięć – dzierżawionych od gminy Czechowice-Dziedzice,
- pięć przelewów burzowych na kanalizacji ogólnospławnej, stanowiących własność Spółki.

Wszystkie te obiekty były zlokalizowane na terenie aglomeracji.

⁵ Zwana dalej aglomeracją”.

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Spółka była zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym pod nr 0000110057.

⁸ Dz.U. z 2020 poz. 310 ze zm. (dalej: Prawo wodne). Zgodnie z *Wykazem aglomeracji oraz przedsięwzięć ujętych w - AKPOŚK 2017*, stanowiącym załącznik nr 2 do Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych -AKPOŚK 2017.

Spółka posiadała jeden punkt zlewny ścieków dowożonych taborem asenizacyjnym. Znajdował się on na wydzielonym terenie oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str. 22)

W okresie objętym kontrolą Spółka posiadała ważne zezwolenie Zarządu Miasta w Czechowicach-Dziedzicach z 20 maja 2002 r.⁹ na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. W ww. zezwoleniu, jako przedmiot działalności Spółki wskazano m.in. działalność polegającą na odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków. Obszar działania Spółki objęty zezwoleniem obejmował Miasto i Gminę Czechowice-Dziedzice.

(akta kontroli str. 24 – 27)

Obszar działalności Spółki określony w ww. zezwoleniu zarządu gminy wiodącej w aglomeracji pokrywał się z rzeczywistym obszarem prowadzenia przez Spółkę zbiorowego odprowadzania ścieków w gminie, tj. gminy Czechowice-Dziedzice.

(akta kontroli str. 80)

Do oczyszczalni ścieków położonej w Czechowicach-Dziedzicach odprowadzane były ścieki z terenu gminy Goczałkowice-Zdrój, w oparciu o umowę¹⁰ Spółki z gminą. Zgodnie z postanowieniami tej umowy odprowadzenie i dostarczanie ścieków komunalnych z terenu gminy Goczałkowice-Zdrój odbywało się poprzez sieć kanalizacyjną¹¹, eksploatowaną przez Administrację Zasobów Komunalnych w Goczałkowicach-Zdroju, do kolektora sanitarnego KS-II.

(akta kontroli str. 28 – 41)

1.2. Planowanie realizacji przedsięwzięć w zakresie gospodarki ściekowej

Stosownie do art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹², w październiku 2015 r. Spółka opracowała i na podstawie art. 21 ust. 4 ww. ustawy przedłożyła Burmistrzowi, w dniu 2 listopada 2015 r. *Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2016 – 2020*. Plan został uchwalony przez Radę Miejską w Czechowicach-Dziedzicach w dniu 24 listopada 2015 r.¹³

W sierpniu 2017 r. Spółka zaktualizowała Plan rozwoju, który objął okres 2016-2022¹⁴ i przedłożyła go 28 sierpnia 2017 r. Burmistrzowi. Rada Miejska uchwaliła nowelizację Planu rozwoju 21 listopada 2017 r.¹⁵. Opracowana aktualizacja dotyczyła m.in. zaplanowanych przedsięwzięć rozwojowo – modernizacyjnych i sposobu ich finansowania.

(akta kontroli str. 42 – 64 i 81)

W Planie rozwoju i Aktualizacji Planu, zgodnie z wymogami zawartymi w art. 21 ust. 2 uzw określono planowany zakres usług wodociągowych i kanalizacyjnych, przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjnych dla urządzeń wodociągowych

⁹ Decyzja nr 21/1/02, wydana na czas nieoznaczony, na podstawie obowiązującego w dniu wydania brzmienia art 16 ust 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U nr 72 poz. 747).

¹⁰ nr 1/2017/OŚ/AZK z dnia 1 stycznia 2017 r.

¹¹ Przepompownię ścieków i rurociąg tłoczny.

¹² Dz. U. z 2020 r. poz. 2028, zwana dalej „uzw”.

¹³ Uchwała nr XVII/130/15 w sprawie wieloletniego planu *rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2016 – 2020* na terenie Gminy Czechowice Dziedzice dla PIM sp.z o.o. z siedzibą w Czechowicach-Dziedzicach.

¹⁴ Dalej: „Aktualizacja Planu”.

¹⁵ Uchwałą nr XLI/444/17 w sprawie zmiany uchwały nr XVII/130/15 Rady Miejskiej z Czechowicach - Dziedzicach w sprawie wieloletniego planu *rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2016 – 2020* na terenie Gminy Czechowice Dziedzice dla PIM sp. z o.o. z siedzibą w Czechowicach-Dziedzicach.

i kanalizacyjnych, przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków do kanalizacji, nakłady inwestycyjne oraz sposoby finansowania planowanych inwestycji w poszczególnych latach jego obowiązywania.

Przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne ujęte w Aktualizacji Planu, zlokalizowane były na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, tj. na obszarze działania Spółki. Dane, w oparciu o które opracowano projekt Planu rozwoju, były zgodne z danymi dotyczącymi aglomeracji, zawartymi w uchwale o wyznaczeniu aglomeracji oraz w AKPOŚK 2017 w zakresie dotyczącym gminy Czechowice-Dziedzice.

W Aktualizacji Planu przewidziano realizację przedsięwzięcia zapewniającego osiągnięcie celów określonych dla aglomeracji w AKPOŚK 2017, w zakresie dotyczącym gminy Czechowice - Dziedzice.

W ramach projektu „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2”, przewidziano m.in. następujące działania inwestycyjne:

- budowę ok. 51,5 km sieci kanalizacyjnej na obszarach nieskanalizowanych i przyłączenie ok. 4 500 nowych użytkowników w aglomeracji,
- modernizację ok. 6,1 km sieci kanalizacyjnej mającą na celu przebudowę źle funkcjonujących i nieszczelnych odcinków,
- zabudowę na terenie oczyszczalni ścieków w Czechowicach-Dziedzicach agregatu prądotwórczego kogeneracyjnego,

Zadania te były ujęte w AKPOŚK 2017.

W Aktualizacji Planu nie podano terminów rozpoczęcia i zakończenia realizacji poszczególnych przedsięwzięć związanych z realizacją zadań ujętych w AKPOŚK 2017, wskazano jednak datę zawarcia umowy o dofinansowaniu tego zadania (9 marzec 2017 r.) oraz wysokość nakładów inwestycyjnych dla ww. zadania planowanych do poniesienia w okresie 2016 – 2022.

W AKPOŚK 2017 termin rozpoczęcia prac w zakresie sieci kanalizacyjnej określono na 4 kwietnia 2017 r., a termin zakończenia inwestycji w zakresie sieci kanalizacyjnych określono na 31 grudnia 2021 r.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśniając przyczyny niepodania w Aktualizacji Planu ww. terminów podał, że uznano informacje podane w zaktualizowanym planie za wystarczające bez konieczności wprowadzania szczegółowych dat. Jak podał dalej, ramy czasowe realizacji ww. projektu zostały określone w oparciu o umowę o dofinansowanie, a AKPOŚK 2017 została uchwalona¹⁶ po podpisaniu tej umowy, i w związku z tym zmiana przyjętych terminów nie była realna.

W umowie o dofinansowanie zadania ujętego w AKPOŚK 2017, zakończenie prac budowlanych określono w okresie 2018 r. – marzec 2022 r. Rozliczenie tego zadania – według ww. umowy, powinno nastąpić do 31 października 2022 r.

(akta kontroli str.74 – 76 i 81)

W Aktualizacji Planu określono koszty zadania inwestycyjnego „Regulacja Gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2”, ujętego w AKPOŚK 2017 r., po stronie Spółki na kwotę 68 089,5 tys. zł netto (82 726,7 tys. zł brutto). Spółka przekazując gminie Czechowice-Dziedzice dane do AKPOŚK 2017, podała wartość planowanych nakładów na to zadanie w wysokości zgodnej z ujętą w planie. W AKPOŚK 2017 odnośnie finansowania zadania nakłady inwestycyjne niezbędne do jego realizacji określono na 80 727,9 tys. zł, z tego na sieci kanalizacyjne 78 519,2 tys. zł.

---

¹⁶ Rada Ministrów przyjęła piątą aktualizację KPOŚK 31 lipca 2017 r.

W Planie rozwoju ujęto zadanie dotyczące budowy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, leżącej poza obszarem aglomeracji¹⁷. Na realizację tego zadania przewidziano w Planie rozwoju nakłady wynoszące 5 154,1 tys. zł, a jako źródła finansowania wskazano środki własne (352,5 tys. zł), pożyczki/kredyty (3 092,5 tys. zł) oraz środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (2 061,7 tys. zł).

Spółka nie posiadała danych nt. liczby mieszkańców pozostających poza obszarem aglomeracji. Jak podał Prezes Zarządu Spółki, w przypadku projektowania sieci kanalizacyjnej na terenie sołectwa Ligota, liczbę mieszkańców określił projektant i zawarł tę informację w projekcie budowlanym.

(akta kontroli str. 74 – 79)

1.3. Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Spółka posiadała dane o ilości ścieków odprowadzanych systemem kanalizacji do oczyszczalni ścieków oraz dowożonych.

Ścieki dopływające do oczyszczalni były opomiarowane: z terenu Czechowic-Dziedzic na pompowni głównej (cztery przepływomierze elektromagnetyczne zabudowane na rurociągach), a z terenu gminy Goczałkowice-Zdrój - na terenie przepompowni ścieków Administracji Zasobów Komunalnych w Goczałkowicach-Zdroju (zgodnie z zawartą umową). Ścieki dowożone taborem asenizacyjnym były opomiarowane za pomocą przepływomierza elektromagnetycznego zabudowanego w zlewni FEKO na terenie oczyszczalni ścieków.

W 2018 r. do oczyszczalni odprowadzono ogółem 2 393 tys. m³ ścieków, w tym z terenu Czechowic-Dziedzic 1 189,6 tys. m³, z terenu Goczałkowic-Zdroju (ścieki dostarczane były zbiorczo do oczyszczalni) – 312,6 tys. m³, dostarczonych taborem asenizacyjnym – 40,2 tys. m³, a wód przypadkowych¹⁸ było 850,6 tys. m³. W 2019 r. do oczyszczalni odprowadzono 2 607 tys. m³, w tym z terenu Czechowic-Dziedzic 1 249,4 tys. m³, z terenu Goczałkowic-Zdroju, zbiorczo, siecią kanalizacyjną tej gminy – 354,7 tys. m³, dostarczonych taborem asenizacyjnym – 40,1 tys. m³, a wód przypadkowych było 962,8 tys. m³. Według stanu na 30 września 2020 r. do oczyszczalni odprowadzono 1 884 tys. m³ ścieków, w tym z terenu Czechowic - Dziedzic 942,4 tys. m³, z terenu Goczałkowic-Zdroju, zbiorczo, siecią kanalizacyjną tej gminy – 269,9 tys. m³, dostarczonych taborem asenizacyjnym – 30,9 tys. m³, a wód przypadkowych było 640,8 tys. m³.

Systemem kanalizacji do oczyszczalni ścieków były odprowadzane ścieki z obszaru aglomeracji. Natomiast z ogółu nieczystości ciekłych dostarczonych taborem asenizacyjnym, wynoszącym w analizowanym okresie, odpowiednio: 40,2, 40,10 i 30,9 tys. m³, nieczystości wywożone z aglomeracji stanowiły, odpowiednio: 11,9, 12,10 i 9,1 tys. m³, (średnio 29,7% nieczystości dostarczonych taborem asenizacyjnym). Pozostałe ścieki dostarczone taborem asenizacyjnym – odpowiednio 28,3, 28,0 oraz 21,8 tys. m³, pochodziły z terenów poza aglomeracją.

(akta kontroli str. 29, 95 – 97)

W latach 2018-2020 (III kwartał) w zakresie gospodarki ściekowej Spółka realizowała następujące przedsięwzięcia:

- „Regulacja Gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2”, który obejmował modernizację oczyszczalni ścieków (zadanie ukończone 11 lipca 2018 r.), budowę sieci kanalizacji sanitarnej (planowany

¹⁷ W sołectwie Ligota.

¹⁸ Wody przypadkowe - stanowią wody opadowe i roztopowe odprowadzane do kanalizacji ogólnospławnej, infiltracja sieci kanalizacji sanitarnej oraz nielegalne zrzuty przez mieszkańców wód deszczowych do kanalizacji sanitarnej.

zakończenie 21 lutego 2022 r.), zadanie było realizowane w ramach AKPOŚK,

- zakup specjalistycznego sprzętu dla celów obsługi zbiorczego systemu odprowadzania ścieków, zadania zakończone 27 maja 2019 r. i 13 listopada 2018 r.,
- inne działania z zakresu gospodarki ściekowej: budowa sieci kanalizacji sanitarnej (ukończona 31 grudnia 2018 r.), modernizacja przepompowni – montaż układu samooczyszczania pompy oraz zakup aparatury, narzędzi wyposażenia części składowych i modernizacja obiektów na oczyszczalni ścieków (zakończone 30 września 2020 r.).

Zadanie związane z budową i modernizacją sieci kanalizacyjnej ujęte w Aktualizacji Planu oraz AKPOŚK 2017, było realizowane w podziale na 25 podzadań, i zgodnie z podpisanymi umowami z wykonawcami, w 16 podzadaniach termin zakończenia inwestycji określono na 2021 r., w trzech umowach na 31 stycznia 2022 r., zaś w pozostałych sześciu na 21 lutego 2022 r.

Łączna długość nowo wybudowanej sieci kanalizacyjnej, zgodnie z Aktualizacją Planu, miała wynosić 57,6 km. Według uzyskanych pozwoleń na budowę łączna długość powstającej sieci wynosiła 59,4 km. Różnica pomiędzy długością planowanej sieci wynikającą z Aktualizacji Planu a faktycznie realizowaną wynikała, zgodnie z wyjaśnieniem Prezesa Zarządu PIM, z realizacji inwestycji w systemie „Projektuj i buduj” i opracowanej w tym systemie dokumentacji projektowej.

W pierwotnym harmonogramie, do końca 2020 r. miało zostać odebranych 53,47% sieci kanalizacyjnych objętych umowami. Po aktualizacji harmonogramów, do końca 2020 r. miało być odebranych 23,9 km sieci. Faktycznie, według stanu na koniec 2020 r. odebranych zostało łącznie 6 045,23 mb sieci kanalizacyjnej, tj. 10,7% z długości 59,4 km sieci kanalizacyjnej wynikającej z uzyskanych pozwoleń na budowę¹⁹.

(akta kontroli str. 89 – 90)

Wyjaśniając przyczyny rozbieżności pomiędzy długością sieci odebraną, a planowaną do odbioru w harmonogramach, Prezes Zarządu Spółki podał, że faktycznie wybudowano sieć kanalizacyjną o większej długości, jednakże nie została ona odebrana od wykonawców, co wynikało z opóźnienia w składaniu przez wykonawców dokumentów na potrzeby dokonywania odbiorów częściowych. Podał także, że zmiana planowanego zaawansowania realizacji budowy sieci kanalizacyjnej w stosunku do pierwotnych harmonogramów wynika również z przedłużającego się, z przyczyn epidemii COVID-19, terminu wydania i uprawomocnienia się pozwoleń na budowę, co miało wpływ na termin rozpoczęcia prowadzenia robót budowlanych przez wykonawców.

Odnosząc się do terminowego wywiązania się wykonawców z realizowanych zadań, Prezes Zarządu PIM w wyjaśnieniu podał, że część wykonawców zgłosiła trudności wynikające z epidemii COVID-19, ale aktualnie trudno przewidzieć jaki to będzie miało wpływ na wykonanie umów w terminach w nich zawartych. Terminowe wykonanie zadania w ramach projektu „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2” nie jest jednak jego zdaniem zagrożone.

(akta kontroli str. 92)

Na dzień zakończenia czynności kontrolnych NIK, tj. 4 lutego 2021 r., zadanie obejmujące budowę sieci kanalizacyjnej było jeszcze w trakcie realizacji i w związku z tym nie osiągnięto zakładanych efektów, natomiast efekty te uzyskano

¹⁹ Według stanu na 21 luty 2021 r. i przy uwzględnieniu aktualizacji 17 z 25 harmonogramów dotyczących realizowanych zadań do końca 2021 r. planowane było wykonanie i odebranie 56 km sieci kanalizacyjnej.

w przypadku modernizacji oczyszczalni ścieków, polegające na zabudowie drugiego agregatu prądotwórczego kogeneracyjnego. W wyniku dokonanej modernizacji nastąpiło zwiększenie ilości wyprodukowanej energii elektrycznej oraz energii cieplnej dla potrzeb oczyszczalni ścieków i zmniejszyło zakup energii elektrycznej i gazu ziemnego. Wartość wyprodukowanej energia elektrycznej przez ww. urządzenie w 2019 r. wyniosła 247,5 tys. zł, a w 2020 r. – 252,1 tys. zł, łącznie 499,5 tys. zł. Wartość wyprodukowanej energii cieplnej wyniosła, odpowiednio: 99,9 tys. zł i 85,2 tys. zł, łącznie 185,2 tys. zł. W wydatkach na zakup ww. mediów w latach 2019 – 2020 łącznie zaoszczędzono 684,7 tys. zł²⁰.

Ogółem koszt zakupu energii elektrycznej, który musiałby być zrealizowany w przypadku braku obu jednostek kogeneracyjnych²¹, wynosiłby 338,8 tys. zł w 2019 r. i 453,5 tys. zł w 2020 r., łącznie 792,3 tys. zł, w przypadku energii cieplnej, odpowiednio: 137,9 tys. zł i 135,3 t., łącznie 274,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 94 i 98)

Spółka przekazywała dane do sporządzenia sprawozdania z realizacji KPOŚK za 2018 i 2019 r. podmiotowi wskazanemu przez Gminę („Ankieta sprawozdania KPOŚK”), podając niezgodne ze stanem faktycznym dane o długości sieci kanalizacyjnej sanitarnej w aglomeracji – 257,6 km i ogólnospławnej – 22,3, łącznie 279,6 km. Natomiast faktyczna długość sieci kanalizacyjnej, będącej w posiadaniu Spółki wynosiła: sanitarnej – 205,4 km, w tym 1 km poza aglomeracją i ogólnospławnej 5,3 km, łącznie 210,7 km. Ponadto zamiast ilości ścieków dostarczonych do oczyszczalni ścieków taborem asenizacyjnym z terenu aglomeracji, Spółka do sprawozdań z lat 2018 i 2019 podała wielkość ścieków dostarczonych taborem asenizacyjnym ogółem, łącznie z terenu aglomeracji i spoza aglomeracji, co przedawniono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 100 – 135)

Dane do sporządzenia przez wiodącą gminę Czechowice-Dziedzice sprawozdania z realizacji KPOŚK Spółka przekazała w terminie²² umożliwiającym przedłożenie przez Burmistrza do PGW Wody Polskie ww. sprawozdania, tj. w dniach 16 stycznia 2019 r. (za 2018 r.) i 7 lutego 2020 r. (za 2019 r.). Dane te zostały przekazane osobie, której gmina zleciła przygotowanie tego sprawozdania.

(akta kontroli str. 107 i 118)

W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie występował do Spółki, o wyjaśnienie albo skorygowanie danych przekazanych w celu sporządzenia sprawozdania z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.

(akta kontroli str. 71)

W okresie objętym kontrolą Spółka nie była kontrolowana przez Burmistrza w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków i związanych z tym zagadnień finansowych. Zgromadzenie Wspólników, w którym uczestniczyli Burmistrz oraz Wójt Goczałkowic-Zdroju, zatwierdziło sprawozdania finansowe Spółki i udzieliło absolutorium Zarządowi Spółki za 2018 i 2019 r.

(akta kontroli str.85)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

²⁰ Nakłady na modernizację oczyszczalni ścieków poniesione w 2018 r. wyniosły 1.378,2 tys. zł.

²¹ Według dokonanej kalkulacji: wyprodukowanej energii lub gazu × cena w zł.

²² Termin sporządzenia sprawozdania z realizacji KPOŚK był odpowiednio: do 31 stycznia za 2018 r. oraz do 28 lutego za 2019 r.

W przekazywanych danych do sporządzenia sprawozdań z realizacji KPOŚK przez aglomerację, za lata 2018 i 2019, Spółka podała niezgodne ze stanem faktycznym informacje dotyczące:

- długości sieci – podano dane o sieci na terenie aglomeracji (z uwzględnieniem sieci znajdującej się na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój) zamiast długości sieci będącej w jej władaniu wyłącznie na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.
- ilości ścieków dostarczonych do oczyszczalni ścieków taborem asenizacyjnym - podane zostały łącznie dane dotyczące ilości ścieków dostarczonych z terenu aglomeracji i spoza aglomeracji, tj. odpowiednio 40,2 tys.m³ i 40,0 tys. m³, zamiast tylko z terenu aglomeracji, odpowiednio 11,90 tys. m³ i 12,10 tys. m³.

Jak wyjaśnił Kierownik Oczyszczalni Ścieków, dane do tego sprawozdania dotyczące długości sieci przekazał w oparciu o arkusz sprawozdania z roku poprzedniego, do którego dopisana została długość wybudowanej kanalizacji w danym roku. Podał także, że sposób podania danych został ustalony przez sporządzającego sprawozdanie. W odniesieniu do błędów w danych o ilości ścieków jako przyczynę wskazał omyłkę.

(akta kontroli str. 104 i 136)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK, Spółka prawidłowo planowała, monitorowała i realizowała zadania w zakresie gospodarki ściekowej. Przedłożyła Burmistrzowi aktualizację wieloletniego planu, a przewidziane w nim zadania inwestycyjne pokrywały się z AKPOŚK 2017. W związku z opóźnieniami w procesie odbioru nowo wybudowanych odcinków kanalizacji, nie ma możliwości weryfikacji stanu zaawansowania robót. Spółka nie zapewniła przy tym rzetelności części danych przekazanych w celu sporządzenia sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata 2018 i 2019.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Zbieranie ścieków komunalnych

Według danych posiadanych przez Spółkę, w latach 2018 i 2019 z sieci kanalizacyjnej korzystało odpowiednio: 45,5 tys. i 45,9 tys. mieszkańców gmin Czechowice-Dziedzice i Goczałkowice-Zdrój, a w 2020 r. (III kwartał) - 39,3 tys. mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice. Natomiast PIM nie dysponowało danymi o liczbie mieszkańców korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych.

(akta kontroli str. 72, 83 i 137 - 144)

W celu zapewnienia podłączenia do istniejącej sieci kanalizacyjnej wszystkich nieruchomości posiadającą taką techniczną możliwość, PIM, w okresie 2018-2020 (III kwartał), przekazało Burmistrzowi wykazy nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji. W wykazach tych nie podawano informacji dotyczących tego, czy nieruchomości te znajdują się na obszarze aglomeracji czy poza nią.

(akta kontroli str. 72 – 73, 148 – 152 i 155 – 174)

PIM prowadziło ewidencję awarii sieci kanalizacyjnych i przepompowni. W poszczególnych latach okresu 2018-2020 (III kwartał) odnotowano odpowiednio: 52²³, 31²⁴ i 34²⁵ zgłoszeń awarii sieci kanalizacyjnych oraz 22, 34 i 32 zgłoszeń awarii przepompowni. Awarie usuwane były w dniu stwierdzenia usterki lub następnym odpowiednio w 39 (97,5%), 30 (100%) i 21 (95,5%) przypadkach awarii kanalizacji sanitarnej oraz w 22 (100%), 27 (90,0%) i 28 (87,5%) przypadkach awarii

²³ Z tego 12 zgłoszeń nieuzasadnionych lub nie dotyczących PIM.

²⁴ Z tego 1 zgłoszenie nie dotyczyło PIM.

²⁵ Z tego 12 zgłoszeń nieuzasadnionych lub nie dotyczących PIM.

przepompowni. Przyczyną awarii kanalizacji były przede wszystkim miejscowe niedrożności: w 33 przypadkach (tj. 82,5%) w 2018 r., 27 (90,0%) w 2019 r. i 19 przypadkach (86,4%) w 2020 r. (III kwartał). Główną przyczyną awarii przepompowni były usterki elektryczne²⁶ i było ich odpowiednio 20 (90,9%), 30 (88,2%) i 28 (87,5%). Ww. awarie nie skutkowały wyłączeniem fragmentu sieci.

(akta kontroli str. 175 – 186, 189, 194 – 195)

Na podstawie ksiąg obiektów budowlanych prowadzonych dla kanalizacji sanitarnej²⁷ oraz ksiąg obiektu losowo wybranych pięciu przepompowni ścieków²⁸ stwierdzono, że wykonywane były okresowe kontrole stanu technicznego ww. obiektów. Zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit b ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane²⁹, były przeprowadzane roczne kontrole stanu techniczne analizowanej próby oraz na podstawie art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego przeprowadzano kontrole co najmniej raz na pięć lat, polegające na sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektów oraz jego otoczenia, instalacji elektrycznej i piorunochronnej.

W analizowanych protokołach kontroli stanu technicznego ww. obiektów nie zawarto zaleceń.

(akta kontroli str. 197 i 199 – 200)

PIM nie planowało remontów sieci kanalizacji. Jak wyjaśnił Prezes Zarządu, Spółki eksploatowana sieć kanalizacji sanitarnej jest siecią nową³⁰. Systematycznie, w zależności od potrzeb remontowano³¹ włazy studni kanalizacji sanitarnej w drogach³². Na przepompowniach ścieków sanitarnych remontowane były, w zależności od potrzeb, pompy ściekowe³³.

(akta kontroli str. 203 – 207)

W poszczególnych latach okresu 2018-2020 (III kwartał) do Spółki wpłynęło odpowiednio: 143, 144 i 107 wniosków o podłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej, z tego pozytywnie rozpatrzonych zostało odpowiednio: 130 (90,9%), 128 (88,9%) i 76 (71,0%) wniosków. Przyczyną odmowy podłączenia posesji do sieci kanalizacji było: brak sieci kanalizacyjnej³⁴, brak technicznych możliwości podłączenia³⁵ oraz niekompletne wnioski³⁶. Na podstawie analizy pięciu negatywnie rozpatrzonych wniosków, stwierdzono, iż odmowy były zasadne.

(akta kontroli str. 153 – 154)

W ww. okresie podłączonych do kanalizacji sanitarnej zostało odpowiednio: 142, 101 i 67 nieruchomości, natomiast PIM zawarł odpowiednio 142 (100%), 99 (98,0%) i 65 (97,0%) umów na odprowadzanie ścieków siecią kanalizacyjną.

Wyjaśniając różnicę pomiędzy liczbą budynków podłączonych do kanalizacji (310), a liczbą zawartych umów (306), Prezes Zarządu Spółki podał, że:

²⁶ M.in. brak zasilania, awarie sterownika, zanik napięcia.

²⁷ Jako całości.

²⁸ PSC2 ul. Nad Białką, PSL6 ul. Bory, PSC7 ul. Towarowa, PSC10 ul. Kościelna, PSZ6 ul. Londzina, PSZ7 ul. Do zapory.

²⁹ Dz.U. z 2020 r., poz. 1333, ze zm., dalej: „Prawo budowlane”.

³⁰ Oddaną do użytkowania w latach 2014-2015.

³¹ Wytypowane po przeglądach sieci po oraz przed okresem zimowym, jak również w przypadku stwierdzenia zagrożenia bezpieczeństwa dla ruchu drogowego oraz pieszego.

³² W latach 2018-2020 (do 30 września) wyremontowano odpowiednio: 39 szt., 37 szt. i 25 szt. włazów studni kanalizacji sanitarnej.

³³ W 2019 r. wykonano remonty na 5 szt. i w 2020 r. (do 30 września) wykonano remonty 5 szt. pomp ściekowych na przepompowniach ścieków sanitarnych.

³⁴ 11 wniosków w 2018 r., 15 wniosków w 2019 r. i 26 wniosków w 2020 r. (do 30 września)

³⁵ Dwa wnioski w 2018 r.

³⁶ Jeden wniosek w 2019 r. i pięć wniosków w 2020 r. (do 30 września)

- jeden właściciel posiadał umowę o korzystanie z kanalizacji ogólnospławnej i w 2019 r. w oparciu o tą umowę przełączył budynek do nowej sieci kanalizacji sanitarnej,
- właściciel jednej nieruchomości, pomimo wezwań, nie podpisał umowy, i korzysta z kanalizacji w sposób dorozumiany,
- dla dwóch budynków obowiązuje jedna umowa,
- właściciel jednego budynku rozlicza się poprzez wodomierz zabudowany w sąsiednim budynku.

(akta kontroli str. 146, 151 – 152, 203 – 205)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

OBSZAR

3. Oczyszczanie ścieków komunalnych i zagospodarowanie osadów ściekowych

Opis stanu
faktycznego

3.1 Zapewnienie właściwego oczyszczania ścieków komunalnych

PIM posiadało ważne pozwolenia wodnoprawne na odprowadzanie ścieków komunalnych. Pozwolenie wodnoprawne³⁷ na odprowadzanie ścieków komunalnych z oczyszczalni ścieków w Czechowicach-Dziedzicach do rzeki Iłownicy³⁸ w ilości 102,5 tys. m³/d jest ważne do 3 października 2023 r. W pozwoleniu określono następujące maksymalne warunki jakościowe odprowadzanych ścieków: zawiesina ogólna 35 g/m³, biochemiczne zapotrzebowanie tlenu w ciągu pięciu dób (BZT5) 15 g/m³, chemiczne zapotrzebowanie tlenu (CHZT) 125 g/m³, azot ogólny 15 g/m³, fosfor ogólny 2g/m³. Ww. parametry były zgodne z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych³⁹

Ponadto PIM posiadało ważne pozwolenia⁴⁰ na odprowadzanie do:

- rzeki Wisły⁴¹ ścieków z przelewu burzowego kanalizacji ogólnospławnej podczas awarii pompowni w oczyszczalni i nawalnego deszczu z kanalizacji ogólnospławnej, ważne do 18 lutego 2030 r.;
- potoku Czechowickiego⁴² wód opadowych i roztopowych pochodzących z odwodnienia miasta Czechowice-Dziedzice⁴³, ważne do 8 lipca 2050 r.

(akta kontroli str. 208 - 251)

³⁷ Decyzja Starosty Bielskiego Nr ZR.6341.2.101.2013.OA z dnia 3 października 2013 r. uzupełniona Decyzją Nr ZR.6341.2.101a.2013.OA z dnia 17 października 2013 r.

³⁸ W km+120 istniejącym wylotem nr 2

³⁹ Dz. U. poz. 1311

⁴⁰ Decyzja Starosty Bielskiego Nr ZR.PA.6223-s/2/10 z dnia 2 marca 2010 r. ważna do dnia 1 marca 2020 r. i Decyzje Dyrektora Zarządu Zlewni w Katowicach Nr GL.ZUZ.2.421.893.2019.MZ/RKW-2020-1517 z dnia 19 lutego 2020 r. i Nr GL.ZUZ.2.421.889.2019.MZ.RKW-2020-1515 z dnia 19 lutego 2020 r.

⁴¹ Wylot 1 do Wisły w km 31+700

⁴² Wyloty: 3 w rejonie ul. Zielonej, 4 w rejonie ul. Zacisze, 5 w rejonie ul. Dojazdowej i 6 w rejonie ul. Legionów

⁴³ W okresie do marca 2020 r. na wyloty od 3-6 pozwolenia wodnoprawne pozwalały na odprowadzenie ścieków przelewem burzowym podczas nawalnego deszczu z kanalizacji ogólnospławnej

Oczyszczalnia ścieków w Czechowicach-Dziedzicach była oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną z zastosowaniem osadu czynnego.

Na podstawie operatu wodnoprawnego ustalono, że w oczyszczalni ścieków w Czechowicach-Dziedzicach znajdowały się następujące podstawowe urządzenia:

Obiekty i urządzenia ciągu ściekowego:

- 1) Komora dopływowa, stacja krat i pompownia ścieków
- 2) Zespół reaktorów biologicznych
- 3) Osadniki wtórne,
- 4) Przepompownia przewałowa
- 5) Stacja dmuchaw

Obiekty i urządzenia ciągu osadowego:

- 1) Zagęszczacze grawitacyjne
- 2) Zbiornik osadów zagęszczonych i dowożonych z pompownią
- 3) Stacja zagęszczania osadu nadmiernego, agregat kogeneracyjny, maszynownia,
- 4) Wydzielona komora Fermentacyjna (zamknięta),
- 5) Zbiornik osadu do odwodnienia,
- 6) Stacja odwadniania osadów,
- 7) Odsiarczalnica biogazu,
- 8) Zbiornik biogazu
- 9) Pochodnia biogazu.

Proces oczyszczania ścieków odbywał się trzystopniowo z biologicznym symultanicznym usuwaniem substancji biogenych. Zgodnie z opisem technologicznym ścieki dopływały do oczyszczalni kolektorem sanitarnym. Na wylocie do komory rozdzielczej była zabudowana krata mechaniczna rzadka⁴⁴, która usuwała ze ścieków zanieczyszczenia wielko i średnio gabarytowe. Do kanału dopływowego za kratą wstępną zrzucane były za pośrednictwem stacji zlewnej oraz zbiornika magazynowego ścieki dowożone taborem asenizacyjnym. Następnie ścieki dopływały do komory rozdzielczej, gdzie następuje rozdział do trzech krat mechanicznych gęstych służących do zatrzymywania części pływających o wymiarach większych niż 6 mm. Kolejno ścieki dopływały do komór przepompowni ścieków surowych i pompowane były do piaskownika napowietrzanego⁴⁵. Zatrzymany w urządzeniu piasek był pompowany do płuczki piasku, a następnie po jego płukaniu i odwodnieniu kierowany był do utylizacji. Odływ ścieków z piaskownika następował kanałem do osadników wstępnych, gdzie usuwana była zawiesina organiczna, a następnie do reaktora biologicznego. W komorach reaktora biologicznego defosfatacji ścieki mieszane były z osadem czynnym recyrkulowanym z osadnika wtórnego. Następnie w komorze denitryfikacji zachodził proces usuwania związków węgla organicznego oraz redukcji azotanów do azotu gazowego. Natomiast nitryfikacji zachodził dalszy proces usuwania związków węgla i azotu ze ścieków. Ścieki z komory nitryfikacji przepływają do dwóch osadników wtórnych, których zadaniem było oddzielenie osadu czynnego od ścieków oczyszczonych. Powietrze dostarczane do komór uzyskiwane było z czterech dmuchaw. W osadnikach wtórnych radialnych następowało oddzielenie zawiesiny (osadu czynnego) od ścieków oczyszczonych. Po sklarowaniu ścieków w osadniku wtórnym oczyszczone ścieki odprowadzane były do odbiornika – rzeki łownicy. Powstający w procesie oczyszczania ścieków osad czynny nadmierny podlegał dalszej przeróbce – zagęszczaniu mechanicznemu na zagęszczaczach taśmowych. Osad zagęszczony mechanicznie oraz grawitacyjnie, tłuszcze oraz odpady zbierane z zewnątrz tłoczone były do komory fermentacyjnej. Wytworzony w procesie

⁴⁴ Zadaniem tego urządzenia jest usunięcie ze ścieków zanieczyszczeń wielko i średnio gabarytowych

⁴⁵ Wyposażony w zgarniacz pompowy piasku oraz zgarniacz powierzchniowy tłuszczu

fermentacji biogaz po oczyszczeniu w odsiarczalni był magazynowany w zbiorniku, a następnie kierowany do układów kogeneracyjnych w celu wytworzenia energii elektrycznej oraz ciepłej. Osad przefermentowany przepływał do zbiornika osadu przefermentowanego, a następnie do zbiornika osadów do odwodnienia. Do dalszej obróbki na prasach taśmowych. Odwodniony osad po higienizacji wapnem palonym kierowany był do końcowego zagospodarowania w rolnictwie.

(akta kontroli str. 252 – 267)

Ogłędziny oczyszczalni ścieków PIM, dokonane przy udziale inspektorów Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska⁴⁶ wykazały, że stan urządzeń technologicznych zapewniał uzyskanie parametrów odprowadzanych ścieków zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym.

(akta kontroli str. 268 – 287)

Na podstawie analizy wpisów zamieszczonych w 25 książkach obiektów budowlanych prowadzonych dla 30⁴⁷ obiektów technologicznych i stacji zlewnej zlokalizowanych na terenie oczyszczalni ścieków PIM stwierdzono, że były wykonywane, stosownie do art. 62 ust. 1 pkt 1 lit b Prawa budowlanego raz w roku kontrole stanu technicznego tych obiektów oraz stosownie do art. 62 ust. 1 pkt 2 co najmniej raz na pięć lat kontrole stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego, instalacji elektrycznej i piorunochronnej oraz uziemień instalacji. W analizowanych książkach obiektów nie odnotowano wystąpienia czynników zewnętrznych, w wyniku których mogło nastąpić uszkodzenie lub bezpośrednie zagrożenie takim uszkodzeniem, skutkujące zagrożeniem życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska.

W wyniku przeprowadzonych kontroli okresowych zalecono usunąć spękania i rysy występujące na konstrukcji 11 obiektów. Prezes Zarządu PIM wyjaśnił, że realizacja zaleceń inspektora nadzoru była w trakcie realizacji, a występowanie rys i mikropęknięć na konstrukcjach żelbetowych jest zjawiskiem normalnym. Ponadto Prezes Zarządu wyjaśnił, że w latach 2019-2020 wykonane zostały testowe aplikacje powłok na czterech obiektach, po określeniu skuteczności tej metody, wykonane zostaną powłoki na pozostałych.

W latach objętych kontrolą PIM przeprowadził w oczyszczalni ścieków remonty: dwóch pomp i dwóch mieszadeł w 2018 r., dwóch dmuchaw piaskownika i dwóch zgarniaczy piasku w 2019 r. oraz agregatu kogeneracyjnego, mieszadła i elewacji budynku smarów i olejów w 2020 r. (do 30 września).

(akta kontroli str. 189 – 191, 204, 288, 494 – 515)

PIM dotrzymywało warunków odprowadzania ścieków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym. Na podstawie 11 dobowych (z końca każdego kwartału z okresu objętego kontrolą) pomiarów ilości i składu ścieków odprowadzanych z oczyszczalni ścieków, dokonanych przez Laboratorium PIM stwierdzono, że nie przekroczono parametrów określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

---

⁴⁶ Dalej: „WIOŚ”

⁴⁷ Osadnik końcowy nr II – Komora nityfikacji (obiekt 10.2), osadnik końcowy nr I – Komora nityfikacji (obiekt 10.1), komory denityfikacji (obiekt 8), komora denityfikacji (obiekt 7), zbiornik retencyjny (obiekt 15), zbiornik buforowy odcieków (obiekt 32), komora defosfatacji (obiekt 6), pompownia przevalowa (obiekt 11), piaskownik napowietrzany (obiekt 4.1 i 4.2), osadniki wstępne (obiekt 5.1 i 5.2), wiata magazynowa (obiekt 41), zbiornik osadów z pompownią (obiekt 27), wiata magazynowa osadu (obiekt 40), budynek stacji dmuchaw (obiekt 23), pompownia ścieków z pomieszczeniem krat (obiekt 1,2,3), budynek stacji trafo-rozdzielnia główna (obiekt 54), budynek rozdzielni elektrycznej pompowni (obiekt 53), pompownia osadów i LKT (obiekt 16,19 i 20), zbiornik osadu do odwodnienia (obiekt 30), budynek magazynowy paliw i smarów (obiekt 55), pompownia odcieków (obiekt 12), komora predenitryfikacji (obiekt 21), zbiornik osadu przefermentowanego (obiekt 29), fermenter (obiekt 17) i stacja zlewni ścieków (obiekt 33).

Dokonany w toku niniejszej kontroli pomiar stanu i składu ścieków odprowadzanych z oczyszczalni ścieków przez WIOŚ nie wykazał przekroczenia dopuszczalnych wartości substancji zanieczyszczających określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.
(akta kontroli str. 292 – 318, 323 – 327, 339 – 340)

PIM zgodnie z art. 304 ust. 1 pkt 2b Prawa wodnego przekazywał do WIOŚ kwartalne informacje o wynikach pomiarów ilości i jakości wprowadzonych ścieków do wód. Pobór próbek ścieków i ich analiza prowadzone były przez laboratorium PIM, które posiadało akredytację⁴⁸ w dziedzinie badania chemiczne i pobieranie próbek wody i ścieków. WIOŚ nie wnosił uwag do wyników przekazanych pomiarów. W okresie objętym kontrolą, WIOŚ nie wszczął postępowania w sprawie o ustalenie opłaty podwyższonej za odprowadzanie ścieków i taka decyzja nie została wydana.
(akta kontroli str. 204, 367 – 379)

3.2 Zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych

Odpadów niebezpiecznych PIM wytworzył 114 kg w 2018 r. i 181,5 kg w 2020 r. (III kwartał). W 2019 r. takie odpady nie zostały wytworzone. Odpady inne niż niebezpieczne wytworzono w wielkości odpowiednio: 4 810,5 Mg, 4 055,2 Mg, 2 809,9 Mg.

(akta kontroli str. 380)

PIM posiadało pozwolenie na wytwarzanie⁴⁹ na terenie eksploatowanej przez niego oczyszczalni ścieków odpadów niebezpiecznych⁵⁰ oraz odpadów innych niż niebezpieczne⁵¹, pomimo że ilość takich odpadów wytworzonych w latach 2018 – 2020 wynosiła poniżej odpowiednio 1 mg i 5000 mg rocznie, tj. ilości powodującej zgodnie z art. 180a ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁵² obowiązek posiadania takich pozwoleń.

(akta kontroli str. 381 - 404)

W poszczególnych latach 2018-2020 (III kwartał) wytworzono, odpowiednio: 4 774,9 Mg, 3 973,7 Mg i 2 760,0 Mg komunalnych osadów ściekowych⁵³. Odpady te zostały zakwalifikowane jako odpady inne niż niebezpieczne.

(akta kontroli str. 380, 411 – 431)

Sposób postępowania z koś był zgodny z pozwoleniem na wytwarzanie odpadów, tj koś magazynowane były, do czasu ich zagospodarowania w rolnictwie, w wydzielonym miejscu na ogrodzonym i zadaszonym placu magazynowym, o utwardzonym podłożu z murkami oporowymi. Zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach o odpadach⁵⁴ koś zostały wykorzystane na terenie województwa śląskiego.

(akta kontroli str. 280 – 281, 390, 399)

W latach 2018-2020 (III kwartał) PIM przekazało koś trzem odbiorcom w celu ich odzyskania w procesie R10 Obróbka na powierzchni ziemi przynosząca korzyści dla rolnictwa lub poprawę stanu środowiska, tj.: osobie fizycznej z Jastrzębia-Zdroju - 4774,95 ton w 2018 r., Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „Rolnik” w Międzyrzecza

⁴⁸ Akredytacja nr AB831 z dnia ważna do 19 września 2023 r.

⁴⁹ Decyzja Starosty Bielskiego Nr ZR.6220.1.17.2014.DE z dnia 15 lipca 2014 r. zmieniona decyzją Nr WS.6220.1.14.2016.SE oraz Decyzja Starosty Bielskiego Nr WS.6220.1.8.2019.PM1 z dnia 4 grudnia 2019 r. ważna do 4 grudnia 2029 r.

⁵⁰ M.in.: syntetycznych olejów hydraulicznych, mineralnych olejów silnikowych, olejów przekładniowych i smarów, chemikaliów laboratoryjnych i analitycznych zawierających substancje niebezpieczne, baterii i akumulatorów ołowiowych.

⁵¹ M.in. skratki, zawartość piaskowników, ustabilizowane komunalne osady ściekowe.

⁵² Dz. U. z 2020 r., poz. 1219, ze zm.

⁵³ Dalej: „koś”

⁵⁴ Dz.U. z 2020 r., poz. 797 ze zm. Dalej: „uoo”

Górnego - 3 018,99 ton w 2019 r. i 2 583,98 ton w 2020 r. (III kwartał) oraz Gminnemu Zakładowi Komunalnemu w Zbrosławicach - 604,7 ton w 2019 r.

(akta kontroli str. 204, 407, 410)

Koś, przed przekazaniem do wykorzystania w rolnictwie, w procesie R10, poddawane były w oczyszczalni ścieków procesom stabilizacji i odwadniania zgodnie z art. 96 ust. 4 uoo. Przed stosowaniem koś były badane przez akredytowane laboratorium⁵⁵ oraz badane były grunty, na których osady te miały być stosowane, również przez akredytowane laboratorium⁵⁶, stosownie art. 96 ust. 6 uoo.

PIM przekazywało władającemu powierzchnią ziemi, wraz z osadami, dokumentację obejmującą: karty aplikacji ustabilizowanych koś, wyniki badań próbek gruntów, wyniki badań laboratoryjnych koś, analizę możliwości zastosowania koś wytworzonych w oczyszczalni ścieków i kartę przekazania odpadów zgodnie z art. 96 ust. 7 uoo.

Przed przekazaniem koś władającemu powierzchnią ziemi, na której osady miały być stosowane, PIM powiadomił WIOŚ o zamiarze przekazania tych osadów, zgodnie z art. 96 ust. 8 uoo i w terminie wymaganym w tym przepisie. W zawiadomieniach wskazano dane władającego powierzchnią ziemi i numery działek, na których miały być zastosowane koś, planowany okres zastosowania oraz dane firmy transportowej.

PIM nie przekazywał koś innym podmiotom w celu odzysku w procesie termicznego przekształcenia albo unieszkodliwiania poprzez składowanie w gruncie lub na powierzchni ziemi.

Dane dotyczące masy koś wytworzonych w latach 2018 i 2019 nie były zgodne z danymi przekazanymi wójtowi w celu wykazania w sprawozdaniu z realizacji AKOPOŚ 2017, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 130, 328 – 330, 405 – 407, 411- 459, 471, 473, 475)

Oględziny przeprowadzone z Inspektorami WIOŚ wykazały, że urządzenia technologiczne służące do zagospodarowania koś na terenie oczyszczalni były we właściwym stanie technicznym.

(akta kontroli str. 268 – 287)

W latach 2018 – 2020 (III kwartał) wystąpiło odpowiednio 20, 16 i 18 awarii urządzeń służących do zagospodarowania koś na terenie oczyszczalni. Analiza dziewięciu awarii, których usunięcie trwało dłużej niż pięć dni wykazała, że żadna z nich nie wywołała negatywnych skutków dla prawidłowości procesu oczyszczania ścieków i przeróbki osadów, a proces technologiczny był kontynuowany przy pomocy urządzeń rezerwowych lub zastępczych. Podejmowane działania polegały na naprawie lub zakupie i wymianie uszkodzonego elementu urządzenia.

(akta kontroli str. 483 – 488, 490 – 491)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W przekazywanych danych do sporządzenia sprawozdań z realizacji KPOŚK przez Aglomerację Czechowice-Dziedzice, za 2019 r., Spółka podała niezgodną ze stanem faktycznym ilość wytworzonych przez oczyszczalnię ścieków koś.

⁵⁵ Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o.o., akredytacja AB418

⁵⁶ ARQES sp. z o.o. AB1539.

Podane zostały dane dotyczące masy suchej masy wytworzonych osadów ściekowych w 2019 r. – 654 mg, natomiast według ewidencji koś osadów tych było 683,62 mg w przeliczeniu na suchą masę.

(akta kontroli str. 130, 380, 407, 411 – 431)

Prezes Zarządu PIM wyjaśnił, że podanie w sprawozdaniu z KPOŚK za 2019 r. masy wytworzonych osadów wynoszących 654 mg w miejsce całkowitej masy 683,62 mg suchej masy osadów, wynikało wyłącznie z omyłki.

(akta kontroli str. 475)

OCENA CZĄSTKOWA

PIM dotrzymywało warunków pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych oraz decyzji dotyczącej postępowania z komunalnymi osadami ściekowymi. Zapewniło właściwy stan techniczny urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych. Wytworzone komunalne osady ściekowe, po badaniu przez akredytowane laboratorium, przekazywało do odzysku w procesie R10 podmiotom prowadzącym działalność rolniczą. Spółka nie zapewniła przy tym rzetelności danych przekazywanych do sprawdzania z realizacji KPOŚP o masie wytworzonych osadów w 2019 r.

OBSZAR

4. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Opis stanu faktycznego

4.1. Zapewnienie środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Zaplanowane przez Spółkę wydatki na realizację zadań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków wynosiły 8 380,2 tys. zł w 2018 r., 3 374,8 tys. zł w 2019 r., 9 276,3 tys. zł w 2020 r. Zaplanowano następujące źródła finansowania tych wydatków: środki Funduszu Spójności UE (3 118,2 tys. zł w 2018 r., 1 354,9 tys. zł w 2019 r. oraz 6 663,tys. zł w 2020 r.), środki WFOŚiGW⁵⁷ w Katowicach (2 577,8 tys. zł w 2018 r.) oraz środki własne Spółki (2 684,2 tys. zł w 2018 r., 2 019,9 tys. zł w 2019 r. i 2 613,2 tys. zł w 2020 r.)

(akta kontroli str. 518-519)

Zaplanowane w okresie objętym kontrolą wydatki w łącznej wysokości 21 031,3 tys. zł zapewniały realizację zadań niezbędnych do osiągnięcia celu określonego w AKPOŚK 2017 oraz w Aktualizacji Planu. Wydatki poniesione w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r. wyniosły 10 531,1 tys. zł.

W celu zapewnienia finansowania w latach 2018-2020 (III kwartał) działań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków Spółka aplikowała o środki unijne⁵⁸ w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POLiŚ 2014-2020) oraz wystąpiła o dofinansowanie w formie pożyczki inwestycyjnej do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) i do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (WFOŚiGW).

Pierwszy wniosek Spółki, z 16 stycznia 2016 r. o środki unijne został rozpatrzony negatywnie, ponieważ projekt zlokalizowany był poza granicami obowiązującej aglomeracji, choć w granicach aglomeracji po planowanej zmianie uchwały wyznaczającej aglomerację⁵⁹.

⁵⁷ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

⁵⁸ Z Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020

⁵⁹ Sejmik Województwa Śląskiego, uchwałą nr VI/25/36/2016 z dnia 27 czerwca 2016 r. wyznaczył Aglomerację Czechowice – Dziedzice.

Spółka ponownie złożyła wniosek w dniu 28 lipca 2016 r. o dofinansowanie Projektu „Regulacja gospodarki wodnościekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2”. Po wezwaniu NFOŚiGW, 4 stycznia 2017 r. została przedłożona korekta wniosku. We wniosku tym jako beneficjenta wykazano Spółkę, a jako podmiot upoważniony do ponoszenia wydatków - Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach. Złożony wniosek uzyskał pozytywną ocenę i 9 marca 2017 r. została podpisana umowa o dofinansowanie z NFOŚiGW, w oparciu o którą beneficjentowi zostało przyznane dofinansowanie na realizację projektu w wysokości nie większej niż 53 737,2 tys. zł.

Ponadto Spółka wystąpiła o dofinansowanie w formie pożyczki inwestycyjnej:

- 3 grudnia 2018 r. do NFOŚiGW w ramach programu „Gospodarka wodnościekowa w aglomeracjach część 2” Współfinansowanie projektów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko” w wysokości 7 mln zł
- 13 czerwca 2018 r. do WFOŚiGW na realizację zadania „Regulacja gospodarki wodnościekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2” w wysokości 9 mln zł.

W obu przypadkach wnioski zostały zaopiniowane pozytywnie i zostały podpisane stosowne umowy, odpowiednio 4 kwietnia 2019 r. i 20 sierpnia 2019 r. zgodnie z harmonogramami realizacji zadań, środki z tych pożyczek będą uruchamiane w I i II kwartale 2021 r.

Spółka uzyskała także dofinansowanie w formie dotacji i pożyczki z WFOŚiGW na realizację zadania nie ujętego w KPOŚK pn. „Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie sołectwa Ligota – Centrum”. Z uwagi na wysokie wartości ofert przedłożonych w postępowaniu przetargowym na to zadanie, unieważniono przetarg i Spółka podjęła decyzję o przesunięciu w czasie realizacji tego zadania⁶⁰. Zadanie to miało być realizowane poza obszarem aglomeracji.

Podjęte przez Spółkę działania w celu pozyskania środków pozwoliły sfinansować realizację zaplanowanych zadań/przedsięwzięć, w tym warunkujących realizację przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017.

(akta kontroli str. 520 – 720)

4.2. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Na realizację zadań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, w 2018 r. Spółka poniosła wydatki w wysokości 4 262,7 tys. zł, w 2019 r. – 3 370,9 tys. zł, a w okresie III kwartałów 2020 r. – 2 897,5 tys. zł, w tym na przedsięwzięcia ujęte w AKPOŚK 2017, Spółka poniosła następujące wydatki: 2 192,5 tys. zł, w 2019 r. – 2 88,6 tys. zł, a w okresie III kwartałów 2020 r. – 2 618,6 tys. zł. Tak jak założono w planie wydatków, źródłami finansowania były środki z Funduszu Spójności UE i środki własne Spółki.

Realizowane zadanie ujęte w AKPOŚK 2017 "Regulacja gospodarki wodnościekowej w gminie Czechowice-Dziedzice - etap2" było inwestycją długoterminową, której termin zakończenia określono w AKPOŚK 2017 na 31 grudnia 2021 r., a okres kwalifikacji wydatków, według zawartej umowy, kończy się 31 października 2022 r. Zadanie inwestycyjne, obejmujące modernizację oczyszczalni ścieków, zostało zrealizowane zgodnie z postanowieniami umowy z NFOŚiGW do 18 lipca 2018 r⁶¹.

W okresie objętym kontrolą wydatki zostały zrealizowane zgodnie z Harmonogramem Realizacji Projektu, stanowiącym załącznik nr 3 do umowy.

⁶⁰ O czym poinformowała WFOŚiGW pismem z 5 lutego 2019 r.

⁶¹ Protokół zdawczo – odbiorczy wykonanego zadania został sporządzony 11 lipca 2018 r.

Kwoty poniesionych wydatków zostały prawidłowo podane przez Spółkę na potrzeby sporządzenia przez Burmistrza sprawozdania z realizacji KPOŚK, o którym mowa w art. 89 prawa wodnego.

(akta kontroli str. 518 – 519, 723 – 724)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

IV. Uwagi

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę:

Uwaga

NIK zwraca uwagę na obowiązek przekazywania gminie Czechowice-Dziedzice danych w celu sporządzenia sprawozdania z relacji KPOŚK zgodnych ze stanem faktycznym.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 15 kwietnia 2021 r.

Kontroler

Anna Hulboj

Gł. specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach